

УДК 321:338.2-029:1

<http://orcid.org/0000-0003-4318-1166>

ФІЛОСОФІЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ПРОБЛЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ

Р.О. Джура, здобувач НПУ імені М.П.Драгоманова

Економічна політика є комплексом заходів, що реалізуються на державному рівні й забезпечують вирішення стратегічних і тактичних завдань розвитку економічної системи відповідно до інтересів суспільства і особистості. Як і кожна сфера людської діяльності, вона підлягає регуляції. Найбільш потужним регулятором економічної політики є держава. Аналізуються ринкові відносини, що мають доволі суперечливий характер. З одного боку, держава, маючи пострадянський характер управління, доволі жорстко втручається в регулювання економічної сфери, при цьому не маючи загальнофілософської стратегії регулювання економічної політики. З іншого – більшість суб'єктів економічної діяльності «співпрацюють» з державою в рамках тіньових та корупційних сфер, а значить, державне регулювання є абсолютно неефективним. Звертається увага на необхідність всебічного вивчення сучасного досвіду розвинених демократично-правових держав щодо філософських обґрунтувань і управлінських практик регулювання економічної політики з використанням конкретних важелів реалізації державної ваді. Держава має створювати такі правила гри (нормативно-законодавче підґрунтя), які б створювали максимально збалансовану ситуацію. З одного боку, держава може стримувати ринкову конкуренцію на користь загальносоціальних пріоритетів, а з іншого – підтримувати таку конкуренцію завдяки ефективній реалізації антимонопольного законодавства. Пошук оптимального співвідношення в рамках такого балансу і є, з нашої точки зору, ключовим елементом філософії процесу регулювання економічної політики в системі ринкових відносин. Деталізація принципів державного регулювання економічної політики приводить нас до побудови ефективної системи визначення, реалізації та поетапної верифікації участі держави в управлінні національною структурою ринкових відносин. Таке управління і регулювання має орієнтуватися на філософію соціального блага та всебічного розвитку конкурентної економіки, орієнтованої на всебічну реалізацію високотехнологічних інноваційних проектів.

Ці принципи, з точки зору автора, мають стати філософською основою довготривалої стратегії державного регулювання економічної політики.

Ключові поняття: людина, економіка, політика, культура, державна економічна політика, регулювання.

Актуальність проблеми. Якщо наприкінці ХІХ – у першій половині ХХ століття в західному філософсько-економічному та політологічному дискурсі домінували ідеї максимальної лібералізації ринку, до друга половина минулого століття показала, що держава все ж таки має виконувати потужну регулюючу роль в сфері формування і розвитку сучасної ринкової економіки демократичного типу. Більше того, рівень демократичності та правосвідомості в соціумі і державі безпосередньо впливає на макроеко-

номічні показники та параметри благополуччя громадян. «Питання впливу політичної системи на економічне зростання залишаються предметом бурхливої наукової дискусії впродовж десятків років. Результати багатьох досліджень свідчать, що темпи зростання економіки значною мірою залежать від економічної політики, яка проводиться урядом. Одними з основних політичних детермінант економічного зростання є обсяг державних витрат, стабільність політичного режиму, його демократичність, ступінь свободи економіки, ефективність захисту прав приватної власності» [1, с. 5]. Вільна ринкова економіка не передбачає повного усунення держави від управління та регулювання національної економічної сфери. Більше того, такий управлінсько-регуляторний вплив визнається сьогодні одним з ключових аспектів реалізації влади тими чи іншими політичними партіями, лідерами, можновладцями. Ефективність державного регулювання економічної політики зрештою відображається на загальних макроекономічних показниках та рівні життя населення. А ці показники є одним з ключових політичних факторів, які впливають на наступний електоральний цикл.

Метою статті є розглянути та проаналізувати філософію державного регулювання економічної політики як проблема реалізації влади.

Виклад основного матеріалу. Отже, ефективність та прогресивність будь-якої національної економіки значною мірою залежить від ефективності її регулювання з боку держави. Для досягнення такої ефективності необхідна наявність декількох філософсько-політичних засад, а саме: 1) доброї волі можновладців до здійснення реальних демократизаційних і ринкових реформ в суспільстві; 2) визначення і законодавчого закріплення загальної концепції державного регулювання економічної політики; 3) деталізації такої концепції у визначенні конкретних цілей державної економічної політики, а також регуляторних інструментів їх досягнення; 4) компетентного штату державних управлінців, які були б в змозі реалізовувати таку концепцію на практиці; 5) розвиненої і дієвої структури державних і громадських інституцій, на яких було б покладене завдання здійснення, моніторингу і оцінювання державно-

регуляторної політики. Вітчизняні та зарубіжні експерти з питань державного регулювання економічної політики постійно підкреслюють, що «вкрай актуальною задачею є реформування державних інститутів, підвищення їхньої ефективності, розробка нових технологій державного регулювання, яке дозволило б поєднувати зусилля не тільки економічних і правових, але і політичних інститутів. І наша історія, і досвід багатьох країн свідчить про те, що успіх економічного розвитку істотно залежить від організації політичної системи» [2, с. 43]. Таким чином, варто говорити про те, що в будь-якому суспільстві, а особливо в трансформаційно-перехідному, як Україна, успіх економічних реформ та досягнення економічного розвитку значною мірою залежить саме від розбудови демократично-правової державності та ефективної системи взаємного зв'язку між державою та економічною системою, державними органами та асоціаціями, що представляють громадянське суспільство.

У зв'язку з цим сьогодні особливої актуальності набуває дослідження філософських основ процесу регулювання економічної політики в системі ринкових відносин, що складуються. Для України такі дослідження мають велике концептуально-теоретичне і управлінсько-практичне значення, адже до сьогоднішнього дня наша держава не створила ефективної системи регулювання економічної політики та не виробила відповідної стратегії розвитку. «Стратегія переходу до сучасних ринкових відносин потребує глибокого теоретичного аналізу та осмислення як загальних закономірностей становлення та функціонування цивілізованої ринкової системи, так і нашої національної специфіки руху до повноцінного ринку. За цих умов першочергової ваги набуває проблема обґрунтування місця і ролі держави для досягнення визначеної концептуальної мети – формування соціально орієнтованої ринкової економіки» [3, с. 3]. До сьогоднішнього дня в Україні складуються ринкові відносини, що мають доволі суперечливий характер. З одного боку, держава, маючи пострадянський характер управління, доволі жорстко втручається в регулювання економічної сфери, при цьому не маючи

загальнофілософської стратегії регулювання економічної політики. З іншого – більшість суб'єктів економічної діяльності «співпрацюють» з державою в рамках тіньових та корупційних сфер, а значить, державне регулювання є абсолютно неефективним.

Натомість в розвинених демократичних державах, де вже тривалі терміни ефективно розвиваються ринкові економічні системи, спостерігається планомірне посилення держави в якості суб'єкта регулювання економічної політики. З одного боку, демократично правова держава так реалізує владу, а з іншого вільний ринок сам дає запит на необхідність регуляторної державної активності. Такій ситуації обов'язково передують тривалі та потужні концептуально-теоретичні розвідки, зокрема і в сфері філософії державного регулювання економічної політики в контексті проблематики реалізації влади. «Діапазон поглядів щодо ролі держави в економічному житті суспільства вельми широкий – від заперечення до закликання використовувати більш жорсткі форми. Поширена також точка зору, що навіть постановка питання про державне втручання в економічні процеси консервативна й неактуальна в умовах ринку, що вона суперечить практиці скасування багатьох елементів управлінських структур. Така позиція має серйозне підґрунтя: по-перше, крах економічної й політичної системи СРСР, центральним елементом господарського механізму якого було державне директивне планування, а, по-друге, часто безпідставне, що не мало нічого спільного з науковими формами і методами державного регулювання, бруталне втручання в економіку сучасної України чиновницько-бюрократичного апарату» [4, с. 3]. Враховуючи це, існує, з нашої точки зору, реальна необхідність всебічного вивчення сучасного досвіду розвинених демократично-правових держав щодо філософських обґрунтувань і управлінських практик регулювання економічної політики з використанням конкретних важелів реалізації державної вади.

В розвинених демократіях сьогодні домінує принцип, за яким держава в економічному плані має функцію перетворення абсолютно вільного ринку

на соціально орієнтоване ринкове середовище, тобто отримувані від підприємницького господарювання блага повинні приносити користь всьому суспільству, а держава має найоптимальнішим правовим чином забезпечити справедливий розподіл такої користі. «Відповідно до концепції соціального ринкового господарства головні суспільні цінності визначають чотири глобальні цілі економічної політики держави: свобода, справедливість, безпека (упевненість), добробут. Нерідко стверджується, що економічну політику держави в сучасних моделях економіки ринкового типу спрямовано на вирішення двох основних завдань: а) пом'якшення, усунення недоліків ринкової економіки; б) захист головного елементу механізму ринку – конкуренції, від монополізму» [там же, с. 340]. Таким чином, держава має створювати такі правила гри (нормативно-законодавче підґрунтя), які б створювали максимально збалансовану ситуацію. З одного боку, держава може стримувати ринкову конкуренцію на користь загальносоціальних пріоритетів, а з іншого – підтримувати таку конкуренцію завдяки ефективній реалізації антимонопольного законодавства. Пошук оптимального співвідношення в рамках такого балансу і є, з нашої точки зору, ключовим елементом філософії процесу регулювання економічної політики в системі ринкових відносин, що складуються.

Державне регулювання і управління економічною політикою як проблема реалізації політичної влади в розвинених демократично-правових державах сьогодні спирається на декілька фундаментально-філософських принципів. Загальним таким принципом є спрямованість регуляторної стратегії на збалансованість та сталість всієї економічної системи країни, а також її повноцінне і гармонійне представлення на зовнішніх ринках. Якщо ж говорити про конкретні принципові положення, то спеціалісти зазначають, що «під принципами державного управління розуміють керівні правила, основні положення, норми поведінки, що відображають найбільш загальні стійкі риси законів і закономірностей управління, яких необхідно додержуватись в управлінській діяльності. Можна сформулювати кілька загальних

принципів, додержання яких сприяє реалізації державної економічної політики: 1) скорочення рівнів управління і спрощення організаційних структур; 2) створення ефективного механізму координації і тісна співпраця між учасниками реалізації політики; 3) надання певної міри самостійності й автономії виконавчим організаціям; 4) систематична оцінка результатів роботи і вдосконалення механізму підзвітності; 5) використання сучасних управлінських технологій та інформаційно-аналітичних систем» [5, с. 64]. Таким чином, деталізація принципів державного регулювання економічної політики приводить нас до побудови ефективної системи визначення, реалізації та поетапної верифікації участі держави в управлінні національною структурою ринкових відносин, що складаються. Таке управління і регулювання має орієнтуватися на філософію соціального блага та всебічного розвитку конкурентної економіки, орієнтованої на всебічну реалізацію високотехнологічних інноваційних проектів.

Якщо ж ми ставимо за мету дослідження сформувані загально-філософські принципи процесу регулювання економічної політики в системі ринкових відносин, що складаються, то не можна не зупинитися на фіксації таких стратегічно-пріоритетних феноменів, як гуманізм, демократизм, раціональна обґрунтованість, людиновимірність, соціальна відповідальність. Саме ці орієнтаційні принципи відрізняють сучасні цивілізовані національні економічні системи від застарілих форм державного регулювання економічної політики. Орієнтуючись на сучасні принципи, багато українських дослідників обґрунтовано стверджують, що «здійснення регуляторної політики в Україні має базуватися на таких загальних принципах, як: гуманізм – методи регулювання мають закріплювати й охороняти соціальні умови, необхідні для здійснення та захисту основних прав людини; демократизм – до участі у правотворчості слід залучати найширші верстви громадян та їх різноманітні об'єднання; законність – методи регулювання мають прийматися виключно компетентними органами в межах їхніх повноважень, з дотриманням установленної процедури, відповідно до змісту

Конституції України та інших законів держави; науковість – методи регулювання мають відповідати досягнутому рівню розвитку суспільства, реальним соціальним умовам та враховувати можливості використання новітніх досягнень науки і техніки» [6, с. 57]. Саме ці принципи, з нашої точки зору, мають стати філософською основою довготривалої стратегії державного регулювання економічної політики, що має бути розробленою та впроваджуваною в рамках вітчизняних демократизаційних реформ, орієнтованих на формування демократично-правових інструментів реалізації державної влади і управління.

Для України, в механізмі державного управління якої ще залишається значна кількість інерційних явищ, успадкованих від СРСР, досі актуальною постає проблематика ролі держави як регулятивного механізму в тоталітарному і демократичному суспільствах. Справа в тому, що після отримання незалежності Україна успадкувала й величезний апарат державних управлінців, що звикли працювати виключно в рамках командно-адміністративної системи формування і регулювання економічної політики. «Створена в СРСР у 1920-1930 роки економічна модель – це модель неринкової, командно-адміністративної економіки, економіки тоталітарного типу з надцентралізованим управлінням зверху донизу, що замінило собою традиційні горизонтальні ринкові зв'язки. Треба розуміти також, що природа радянського тоталітарного режиму істотно впливала на формування моделі взаємин держави і економіки. Визначаючи тоталітаризм, можна вважати головним як виняткове становище партії в державному механізмі, так і одержавлення господарської діяльності» [7, с. 34]. Від жорсткої системи одержавлення всіх господарських та економічних зв'язків надзвичайно складно було перейти до формування ринкової економіки, компетентно регульованою з боку держави як носія верховної влади. Державні органи просто не мали професійних кадрів для такого переходу, а економічною сферою взялися керувати управлінці, наскрізь проникнуті теорією і практикою радянської адміністративно-управлінської науки.

Важливо також підкреслити, що за радянських часів було майже знищено феномен господарської ініціативи та підприємництва. Суб'єкти господарської діяльності не прагнули до інноваційного удосконалення виробничих, розподільчих, інфраструктурних та інших процесів, адже головним завданням було виконання вказівок центру, а ініціатива могла бути й покараною. «За часів СРСР тотальне одержавлення всього у країні призвело, по суті, до формального усупільнення в загальнодержавному масштабі, котре вступило в глибоке протиріччя з об'єктивною необхідністю активації суб'єктів господарських відносин. Фактично єдиним суб'єктом господарювання стала держава в особі її органів – міністерств і відомств» [8, с. 137]. Декілька десятиліть такої пагубної практики призвели до того, що в суспільстві та особистості було майже повністю знищено прагнення до підприємницької ініціативи. Натомість було зрощене почуття всевладності бюрократа, який розглядався як найпривілейованіший суб'єкт соціального життя. В такій ситуації важко було уникнути значних соціально-феноменологічних та владно-управлінських деформацій у формуванні нової філософії державного регулювання економічної політики.

В українському трансформаційному суспільстві постала не просто проблема пошуку нових принципів державного управління економічною системою. Зрештою, такі принципи, інструменти та конкретні механізми можуть бути запозичені і з практики розвинених демократично-правових держав. Проблема полягала набагато глибше, а саме в тому, що не був здійснений філософсько-світоглядний перехід від феноменологічно-аксіологічної матриці тоталітаризму до стилю мислення і дії, притаманного демократичним суспільствам і вільним ринковим економікам. Далеко не всіма і сьогодні усвідомлюється той факт, що «ефективне трансформаційне суспільство – це не тільки ринкові перетворення. Це цілісна система взаємозалежних протиріч різного рівня, які слід погоджувати, нівелювати, пом'якшувати тобто управляти ними лише в комплексі. Це, перш за все, протиріччя між адміністративною економічною системою і системою

соціальних ринкових відносин; між замкнутим суспільством і відкритим суспільством; системою політичного тоталітаризму і демократичним суспільством, що обмежує свободу особи і суспільством, яке гарантує фактичну свободу розвитку особистості; індустріальним суспільством і постіндустріальним суспільством. І це тільки основні протиріччя, з якими стикалися майже всі розвинені країни, які реформували, трансформували свої економіки, використовуючи інструменти державного регулювання» [2, с. 41]. Україна, з одного боку, має позитивне підґрунтя для реформ, адже може використовувати досвід розвинених країн у сфері формування демократично-правового режиму державного регулювання економічної політики. З іншого боку, такий позитив нівелюється через те, що у владних структурах, а також і у широкій громадськості залишається ще багато стереотипів, що фундаментально закладалися в суспільну свідомість за часів радянського тоталітаризму. Поки такі стереотипи і протиріччя не будуть повністю витіснені з соціальної та індивідуальної феноменологічно-аксіологічної структури годі й сподіватися на успішні реформи демократизаційного характеру у сфері філософії державного регулювання економічної політики в контексті проблематики реалізації влади, яка може бути як авторитарно-бюрократичною, так і демократично-правовою.

В контексті досліджуваної нами проблематики, а також при вивченні питання ролі держави, як регулятивного механізму в тоталітарному і демократичному суспільстві, важливо звернутися і до проблеми взаємозв'язку стилю державного регулювання економічної системи та того політичного режиму, що складається в певній країні. Деякі дослідники підкреслюють, що класичні тоталітарні режими, які склалися в 30-х – 40-х роках минулого століття, значною частиною стали можливими саме завдяки вибору державно-централізованого стилю регулювання економіки. «Зазначені держави застосували тоталітарний напрямок виходу з кризи. На відміну від ліберально-реформістської (США) і соціал-реформістської моделей (Швеція, Данія, Норвегія та ін.), які ґрунтувалися на системі ринкових

відносин, тоталітарна (СРСР, Німеччина), по суті, максимально їх усувала. Цей принципово інший механізм впливу на економіку, що характеризувався надцентралізацією, склався в 30-40-і рр. ХХ ст. також в Італії, Японії, Іспанії (після перемоги генерала Франко) і деяких інших країнах. Централізація економіки в Німеччині та введення адміністративно-командної системи управління економікою в СРСР, відіграли важливу роль та стали основною тенденцією при встановленні в цих державах тоталітарного режиму» [9, с. 282]. Таким чином, філософія державного регулювання економічної політики передбачає безпосередній взаємозв'язок та взаємозалежність між режимом зарегульованості та підконтрольності економічної системи державній владі та режимом політичного володарювання. На сьогоднішній день в Україні цей принцип можна актуалізувати в наступній формі: чим більш демократичним, правовим і соціально орієнтованим буде державне регулювання економічної політики, тим більше шансів у України стати демократичною, правовою та соціальною державою з точки зору реалізації влади, політичного режиму та стилю взаємодії з громадянським соціумом.

При цьому важливо розуміти, що саме державне регулювання економічної політики є одним з базових елементів здійснення верховної політичної влади як такої. Звідси, вибір авторитарного чи демократичного стилю такого регулювання і управління значною мірою визначає і подальший розвиток не лише економічної, але й політичної системи нашої країни. А сьогодні рух по демократизаційному сценарію розвитку соціуму «є надзвичайно важливим для нашого суспільства, що звільнилося від тоталітаризму. Якщо розглядати неринкову й ринкову системи з точки зору примату різних прав людини, то планова економіка будується на певному приматі соціально-економічних прав над політичними і громадськими, а ринкова – навпаки. Разом із тим необхідно пам'ятати, що свобода дій контрагентів в умовах ринкової економіки не є абсолютною, як це силкуються довести окремі автори. Вона, як і в будь-якій іншій економічній системі, обмежена» [8, с. 137]. Демократична держава також встановлює певні правила діяльності в сфері вільного

ринку, який функціонує всередині країни. При цьому активне, але компетентне та демократично-правове регулювання ринку з боку держави дає найкращі результати щодо розвитку національних економічних систем. «В усіх сучасних розвинених країнах діє принцип активного, передусім, державного регулювання ринку. З цією метою широко використовуються законодавчо оформлені інструменти – державні програми, цінова, фінансово-кредитна, грошова системи, антимонопольні заходи» [10, с. 91]. Всі ці заходи мають бути вилаштовані в такій системній цілісності, щоб, з одного боку, чинити найефективніший регуляторний вплив, запобігати надмірній монополізації галузей, припиняти економічні зносини, які надмірно шкодять суспільству, а з іншого боку – максимально захищати права всіх суб'єктів національної господарської системи, особливо право приватної власності та підприємницької ініціативи.

В загальнофілософському значенні дуже важливо, щоб держава, яка прямує по демократично-правовому шляху реформ, дотримувалася базових принципів державного регулювання економічної політики. Таке регулювання має орієнтуватися на загальні принципи реалізації влади в її демократичному, правовому, соціально орієнтованому, миролюбному, консенсусному, толерантному розумінні. «Демократичний характер держави у її відносинах з економікою проявляється передовсім у специфіці здійснення нею владної діяльності в цій сфері. Демократична держава та її діяльність у взаємодії з соціальним ринковим господарством характеризується наступними ознаками: обмежене втручання держави у ринкові механізми економіки; демократичність держави визначає її передбачуваність; державні рішення в соціально-економічній сфері належно легітимуються суспільством завдяки демократичним механізмам; лише демократична держава є внутрішньо лімітованою (законом, поділом публічної влади, виокремленням правосуддя) настільки, що не є спроможною істотно деформувати чи ліквідувати ринок» [7, с. 35 – 36]. Філософія діяльності демократичної держави полягає саме в тому, що остання являє собою саморегульований організм, в якому

ефективно діють механізми стримувань і противаг. Державне регулювання економічної політики в демократичній країні не здатне нанести ринковим відносинам значної шкоди, адже у владі представлені різні партії, групи інтересів, соціальні прошарки. Демократично-правова держава встановлює правила взаємодії суб'єктів господарювання таким чином, щоб вони мали змогу активно розвиватися, приносячи користь і не наносячи шкоди суспільству, громадянам, демократично-толерантним принципам соціальної комунікації.

В цьому ж аспекті необхідно підкреслити важливість демократизації економічних відносин для становлення демократично-правової державності в нашій країні. Вільна ринкова економіка є не просто середовищем підвищення благополуччя більшості громадян, але й ключовим, а можливо і базовим елементом становлення, розвитку та сталого функціонування демократії як політичного режиму. Так, М. Фрідман вказував, що «економічний устрій відіграє двояку роль у розвитку вільного суспільства. З одного боку, свобода економічних відносин сама по собі є складовою частиною свободи в широкому сенсі, тому економічна свобода є самоціллю. З іншого боку, економічна свобода – це необхідний засіб досягнення політичної свободи. Невідомо жодного прикладу існування суспільства, яке відзначалося б значним ступенем політичної свободи, але не користувалося б для організації значної частини економічної діяльності тими чи іншими інструментами вільного ринку» [11, с. 33]. Отже, український державотворчий процес сьогодні значною мірою залежить від того, наскільки ефективно буде використана демократично-правова філософія державного регулювання економічної політики в контексті реалізації верховної політичної влади. У зв'язку з цим, демократизація економічних відносин має розглядатися в якості одного із засадничих принципів становлення в Україні справді демократичного політичного режиму.

Висновки. Отже, філософія державного регулювання економічної політики має ґрунтуватися на принципі взаємозалежності режимів соціально-

господарської та владно-управлінської діяльності. Від потужності економічної ініціативи, яку проявляють різні соціальні суб'єкти, залежать можливості демократизаційного становлення держави. І навпаки, тільки якщо держава ефективно впроваджує і регулює демократизацію економічних відносин, національна система господарювання отримує шанси на підвищення власної конкурентоспроможності. «Ефективність, свобода, справедливість і стабільність економічної системи – таку стратегічну мету має обрати і виконувати її будь-яка цивілізована держава, яка прагне до прогресивного розвитку. Не виняток й Україна. Головне, враховувати той факт, що найсуттєвіше на економічне життя суспільства, особливо в сучасних умовах, впливає економічна політика всіх гілок державної влади і господарське право. Вони можуть бути ефективними і недостатньо ефективними, відповідно, сприяти економічному розвитку або гальмувати його, а в ряді випадків економічна політика зумовлює й економічну кризу» [6, с. 340]. Враховуючи це, важливо підкреслити, що економічне благополуччя українського суспільства і громадян значною мірою залежить саме від демократизаційно-реформаторських зусиль сучасних можновладців. Тільки якщо політичний клас нашої держави проявить справжню волю до формування та реалізації демократичного способу державного управління, в економічній сфері країни зможуть відбутися трансформації, які зрештою призведуть до інноваційного прориву ключових галузей народного господарства.

Література

1. Магдич А.С. Демократизація і економічне зростання: теоретичний аспект / Аліса Магдич // Академічний огляд Дніпропетровського університету економіки та права імені Альфреда Нобеля. – 2016. – № 2 (45). – С. 5 – 13.
2. Кужель В.М. Принцип державного регулювання в сучасній економіці / В.М. Кужель // Економіка та держава. – 2010. – № 4. – С. 41 – 43.
3. Комяков О.М. Державне регулювання перехідної економіки. Автореферат дисертації на здобуття наукового супеня кандидата економічних наук. Спеціальність: 08.01.01 – економічна теорія / Олександр Комяков. – К., 2000. – 22 с.
4. Дмитриченко Л.І. Державне регулювання економіки (соціально-економічний аспект). Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук. Спеціальність: 08.01.01 – економічна теорія / Лілія Дмитриченко. – Донецьк, 2002. – 34 с.

5. Державне управління і менеджмент: навчальний посібник у таблицях і схемах / Г.С. Одінцева, Г.І. Мостовий, О.Ю. Амосов [та ін.]. – Харків: Видавництво ХарРІ УАДУ, 2002. – 492 с.
6. Лисак В.Ю. Державне регулювання економіки: навчально-методичний посібник / Володимир Лисак. – Кам'янець-Подільський: ФОП Сисин Я.І., 2015. – 132 с.
7. Свиридюк Н.П. Щодо взаємодії держави, права та економіки / Н.П. Свиридюк // Право і суспільство. – 2014. – № 2. – С. 32 – 38.
8. Ярема В.І. Трансформація відносин власності як важливий фактор розвитку комерційного господарювання (підприємництва) / В.І. Ярема, В.В. Манзюк // Економіка та право. – 2013. – № 1. – С. 137 – 141.
9. Калиніна А.О. Від класичного тоталітаризму до тоталітарної демократії / А.О. Калиніна // Актуальні проблеми політики: збірник наукових праць. – Одеса: НУ «ОЮА», 2014. – Випуск 52. – С. 281 – 288.
10. Киреев А. Альтернатива движению к мировому хозяйству / А. Киреев // Свободная мысль. – 1991. – № 15. – С. 91 – 95.
11. Фридман М. Капитализм и свобода / Милтон Фридман. – М.: Новое издательство, 2006. – 240 с.

ФИЛОСОФИЯ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКИ КАК ПРОБЛЕМА РЕАЛИЗАЦИИ ВЛАСТИ

Р.А. Джюра

Экономическая политика представляет собой комплекс мероприятий, реализуемых на государственном уровне и обеспечивают решение стратегических и тактических задач развития экономической системы в соответствии с интересами общества и личности. Как и любая сфера человеческой деятельности, она подлежит регуляции. Наиболее мощным регулятором экономической политики является государство. Анализируются рыночные отношения, имеющие довольно противоречивый характер. С одной стороны, государство, имея постсоветский характер управления, довольно жестко вмешивается в регулирование экономической сферы, при этом не имея общеполитического стратегии регулирования экономической политики. С другой – большинство субъектов экономической деятельности «сотрудничают» с государством в рамках теневых и коррупционных сфер, а значит, государственное регулирование является абсолютно неэффективным. Обращается внимание на необходимость всестороннего изучения современного опыта развитых демократически-правовых государств по философских обоснований и управленческих практик регулирования экономической политики с использованием конкретных рычагов реализации государственной недостатка. Государство должно создавать такие правила игры (нормативно-законодательная база), которые создавали максимально сбалансированную ситуацию. С одной стороны, государство может сдерживать рыночную конкуренцию в пользу общесоциальных приоритетов, а с другой – поддерживать такую конкуренцию благодаря эффективной реализации антимонопольного законодательства. Поиск оптимального соотношения в рамках такого баланса и является, с нашей точки зрения, ключевым элементом философии процесса регулирования экономической политики в системе рыночных отношений. Детализация принципов государственного регулирования экономической политики приводит нас к построению эффективной системы определения, реализации и поэтапной верификации участия государства в управлении национальной структурой рыночных отношений. Такое управление и регулирование должно ориентироваться на философию социального блага и всестороннего развития конкурентной экономики, ориентированной на всестороннюю реализацию высокотехнологичных инновационных проектов.

Эти принципы, с точки зрения автора, должны стать философской основой долгосрочной стратегии государственного регулирования экономической политики.

Ключевые понятия: человек, экономика, политика, культура, государственная экономическая политика, регулирование.

THE PHILOSOPHY OF THE STATE REGULATION OF THE ECONOMIC POLICY AS THE PROBLEM OF POWER REALIZATION

Roksolana O. Dzhura

Economic policy is a complex of measures implemented at the state level and provided for the solution of strategic and tactical tasks of the development of the economic system in accordance with the interests of society and the individual. Like every sphere of human activity, it is subject to regulation. The most powerful regulator of economic policy is the state. The market relations, which are quite contradictory, are analyzed. On the one hand, the state, having the post-Soviet character of governance, is rather rigid in interfering in the regulation of the economic sphere, while not having a general philosophical strategy for regulating economic policy. From the other side, the majority of the subjects of economic activity “cooperate” with the state within the framework of shadowed and corruption spheres. It means that the state regulation is absolutely ineffective one. Attention is drawn to the need for a comprehensive study of the current experience of developed democratic-legal states with respect to philosophical substantiation and management practices in the regulation of economic policy using specific levers of the implementation of a state defect. The state should create such rules of the game (legislative acts of background), which would create the most balanced situation. On the one hand, the state may restrain market competition in favor of social-social priorities, and on the other hand, to support such competition through the effective implementation of antitrust laws. Finding the optimal balance within this balance is, from our point of view, a key element of the philosophy of the process of regulating economic policy in the system of market relations. Detailing the principles of state regulation of economic policy leads us to building an effective system for the definition, implementation and phased verification of the state's participation in the management of the national structure of market relations. Such management and regulation should be guided by the philosophy of social welfare and the comprehensive development of the competitive economy which is aimed at the unique realization of highly technological innovational projects.

These principles, in terms of the author, should become the philosophical basis of the long-term strategy of state regulation of economic policy.

Key notions: person, economics, politics, culture, state economic policy, regulation.